

Πανελλήνιες εξετάσεις 2017- ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

A1.

Στις άλλες δηλαδή ικανότητες, όπως ακριβώς εσύ λες, αν κάποιος ισχυρίζεται ότι είναι καλός αυλητής ή ικανός σε οποιαδήποτε άλλη τέχνη, στην οποία όμως δεν είναι (ικανός), γελάνε εις βάρος του ή οργίζονται και οι δικοί του πλησιάζοντας, τον συμβουλεύουν σαν να είναι τρελός. Στη δικαιοσύνη, όμως, και στην άλλη πολιτική αρετή, αν και γνωρίζουν για κάποιον ότι είναι άδικος, αν αυτός ο ίδιος λέει την αλήθεια εναντίον του εαυτού του, μπροστά σε πολλούς, πράγμα το οποίο θεωρούσαν στην πρώτη περίπτωση ότι είναι σωφροσύνη, το να λέει δηλαδή την αλήθεια, στη δεύτερη περίπτωση (θεωρούν) ότι είναι τρέλα, και ισχυρίζονται ότι πρέπει όλοι να λένε ότι είναι δίκαιοι, είτε είναι (δίκαιοι) είτε όχι, ειδικά λένε ότι είναι τρελός αυτός, που δεν προσποιείται ότι έχει κτήμα του τη δικαιοσύνη, με την ιδέα ότι (είναι αναγκαίο) ο καθένας χωρίς εξαίρεση να έχει μερίδιο σε αυτή κατά κάποιο τρόπο αλλιώς να μη συγκαταλέγεται ανάμεσα στους ανθρώπους.

B1.

Ο Πρωταγόρας χρησιμοποιώντας εμπειρικά παραδείγματα προσπαθεί να θεμελιώσει τη θέση του ότι όλοι οι άνθρωποι θεωρούν πως κάθε άνδρας έχει μερίδιο στη δικαιοσύνη και στην άλλη πολιτική τέχνη. Αν στην περίπτωση των τεχνών, κάποιος υποστηρίζει ότι είναι ικανός, π.χ. αυλητής, ενώ στην πραγματικότητα δεν είναι, οι άλλοι τον χλευάζουν και οργίζονται εναντίον του, ενώ οι συγγενείς του τον νουθετούν σαν να είναι τρελός. Αντίθετα στην περίπτωση της δικαιοσύνης και γενικότερα στην πολιτική αρετή, εάν καταλάβουν ότι κάποιος είναι άδικος και το παραδέχεται ενώπιον πολλών, εκείνο που στην πρώτη περίπτωση θεωρούν ότι είναι σωφροσύνη, τώρα θεωρούν ότι είναι τρέλα, αφού ο καθένας θα πρέπει τουλάχιστον να προσποιείται ότι είναι δίκαιος, έστω κι αν δεν είναι.

B2.

Όποιος ισχυριστεί ότι στερείται τη δικαιοσύνη και τη σωφροσύνη θεωρείται κατά τον Πρωταγόρα τρελός. Αυτό συμβαίνει γιατί πίστευαν ότι οι ηθικές αρχές υπάρχουν σε όλους τους πολίτες. Ουσιαστικά θέλει να πείσει πως η παραδοχή ότι κάποιος δεν γνωρίζει κάποιο τεχνικό επάγγελμα αποτελεί σύγχυση ενώ σε αντίστοιχη περίπτωση για τα θέματα που άπτονται της πολιτικής θεωρείται τρέλα («μανία»). Εδώ υπάρχει μία αντιδιαστολή μεταξύ των τεχνικών επαγγελμάτων και των ζητημάτων πολιτικής. Εμβαθύνοντας, ο Πρωταγόρας με μία εμπειρική απόδειξη προσπαθεί να πείσει το Σωκράτη ότι όλοι είναι συμμετέχοντες στη δικαιοσύνη και στην αιδώ (καθολικότητα πολιτικής αρετής). Το να παραδεχτεί λοιπόν κάποιος δημόσια πως δεν τις έχει θεωρείται παραφροσύνη και αμαυρώνει την κοινωνική του εικόνα γιατί την έμφυτη του τάση δεν την έχει διαμορφώσει κατάλληλα ώστε να την τελειοποιήσει. Μάλιστα όταν κάποιος νιώθει ανεπαρκής οφείλει να προσποιείται ότι δεν είναι, διαφορετικά φαντάζει προκλητικός. Ο σοφιστής γνωρίζοντας τη νοοτροπία του κόσμου δεν εξετάζει τις καταστάσεις βάσει της ηθικής δεοντολογίας αλλά βάσει της εικόνας που οι άνθρωποι θέλουν να προβάλουν (το φαίνεσθαι).

B3.

Ο Σωκράτης στην προσπάθειά του να αντικρούσει την άποψη του Πρωταγόρα ότι η αρετή διδάσκεται, επιχειρηματολογεί δίνοντας μία αξιόλογη πληροφορία σχετικά με τον τρόπο που αποφασίζουν οι Αθηναίοι. Η συνηθισμένη πρακτική ήταν να καλούνται στην εκκλησία του δήμου ως σύμβουλοι για ζητήματα που απαιτούσαν τεχνικές γνώσεις οι επαΐοντες, οι ειδικοί δηλαδή για το κάθε θέμα. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις του λαού διαδραμάτιζαν οι εισηγήσεις και οι συμβουλές των ειδικών, των εμπειρογνομόνων, για ζητήματα που αποτελούν αντικείμενο μάθησης και διδασκαλίας («Και βλέπω ότι.. με κατάλληλα μαθήματα.»). Αντιθέτως, όταν κάποιος μη ειδικός επιχειρήσει να συμβουλευτεί για τεχνικό ζήτημα, δεν τον αποδέχονται αλλά τον χλευάζουν και τον απομακρύνουν από το βήμα με τη βία («Εάν επιχειρήσει... από μεγάλη οικογένεια.»). Από την άλλη μεριά όταν πρόκειται για ζήτημα σχετικό με τη διοίκηση της πόλης, όποιος επιθυμεί να μιλήσει γίνεται αποδεκτός ανεξαρτήτως διακρίσεων. Οι Αθηναίοι λοιπόν, σύμφωνα με το Σωκράτη, με τη σκέψη ότι η πολιτική αρετή είναι έμφυτη επέτρεπαν σε όλους να διατυπώνουν άποψη («Όταν όμως... διδάσκεται»). Ο Πρωταγόρας απαντά στο επιχείρημα επιβεβαιώνοντας πως ισχύουν όλα όσα ο Σωκράτης αναφέρει. Πράγματι οι Αθηναίοι δέχονται μόνο τους ειδικούς για να συμβουλευθούν για τεχνικά ζητήματα, ενώ οι μη ειδικοί αποδοκιμάζονται («Οὐτὼ δὲ.. ὥς σύ φῆς»). Όσον αφορά όμως τα πολιτικά ζητήματα ο Πρωταγόρας δεν αποδέχεται ότι η καθολική συμμετοχή σε αυτά συνεπάγεται το μη διδακτό της αρετής. Υποστηρίζει ότι όλοι έχουν δικαίωμα συμβουλής διότι έχουν έμφυτη την πολιτική αρετή ως προδιάθεση διαφορετικά δε θα μπορούσαν να υπάρξουν πόλεις («ὅταν δέ... αἰτία.»). Ο ρόλος των σοφιστών έγκειται στο να καλλιεργήσουν αυτή την ηθική καταβολή και να καταστήσουν τους μαθητές τους ενάρετους πολίτες. Άρα η αρετή διδάσκεται.

B4.

- α. Σωστό
- β. Λάθος
- γ. Σωστό
- δ. Σωστό
- ε. Λάθος

B5.α.

ἴωσιν- εισιτήριο

δεῖ- ένδεια

ἀνέχονται- έξη

εἰδῶσι- συνείδηση

B5.β.

- Στη σύγχρονη εποχή παρατηρείται έκπτωση των ηθικών **αρετών**.
- Ο **λόγος** της απουσίας του υπήρξε ένα σημαντικό πρόβλημα υγείας.
- Οι φορείς αγωγής πρέπει να ωθούν τους νέους στη **δημιουργική** αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους.

Γ1.

Γιατί όταν ο λόγος στερηθεί και τη δόξα του ομιλητή και την ένταση της φωνής (του) και τις μεταβολές (στη χροιά) που γίνονται κατά τη διάρκεια των εκφωνήσεων ρητορικών λόγων και ακόμα, την επικαιρότητα και το ενδιαφέρον για την πράξη και δεν υπάρχει τίποτα που να συνεπικουρεί και να πείθει από κοινού, αλλά (ο λόγος) είναι έρημος και γυμνός από όσα έχουν ειπωθεί και τον διαβάσει κάποιος χωρίς πειστικότητα και χωρίς να φανερώνει κανένα ήθος, αλλά όπως ακριβώς απαριθμεί, εύλογα νομίζω φαίνεται ότι είναι ασήμαντος σε όσους τον ακούν. Αυτά ακριβώς θα μπορούσαν να βλάψουν πάρα πολύ και το λόγο που παρουσιάζεται τώρα και τον κάνουν (ώστε) να φαίνεται λιγότερο αξιόλογος.

Γ2.α.**ἀναγιγνώσκη:** ανάγνωθι**ἀπαριθμῶν:** ἀπαριθμοῖεν**τοῖς ἀκούουσιν:** ἀκούσεσθαι**μάλιστ' :** μάλα**φαίνεσθαι:** φανῆτε**Γ2.β.**

τοῦ μέν προειρημένου ἅπαντος ἔρημοι γένωνται

Γ3.α.**τῶν μεταβολῶν:** αντικείμενο στο ρήμα «ἀποστερηθῇ»**τῶν προειρημένων:** επιθετική μετοχή ως ονοματικός ετερόπλητος προσδιορισμός, γενική αντικειμενική από το «ἔρημος καὶ γυμνός»**γυμνός:** κατηγορούμενο του υποκειμένου («ὁ λόγος») από το συνδεδετικό ρήμα «γένηται»**εἰκότως:** επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου**τοῖς ἀκούουσιν:** επιθετική μετοχή ως δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο ρήμα «δοκεῖ»

Γ3.β.

- Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με δυνητική ευκτική γιατί δηλώνει το δυνατό να συμβεί στο παρόν- μέλλον.

- **Ἄπερ**: υποκείμενο στο ρήμα «ἄν βλάψει» (Αττική σύνταξη)

τόν ἐπιδεικνύμενον: επιθετική μετοχή ως αντικείμενο στο ρήμα «ἄν βλάψει»

φαυλότερον: κατηγορούμενο στον εννοούμενο από την προηγούμενη κύρια πρόταση όρο «τόν ἐπιδεικνύμενον» και εξαρτάται από το «φαίνεσθαι»

φαίνεσθαι: έμμεσο αντικείμενο του ρήματος «(ἄν) ποιήσειεν» και τελικό απαρέμφατο

εναλλακτικά: απαρέμφατο του αποτελέσματος από το ρήμα «(ἄν) ποιήσειεν» που δηλώνει ενέργεια.

